

Szentivánéji álom

Bemutató Kaposvárott

Kopottas ruhában, kötött mellénykében, kitaposott cipőben téblábol egy mesterember a tisztáson: Vackor, az ács szemügyre veszi a műkedvelő spektákulum majdani színhelyét. Felméri a terepet, leléli a távolságokat, bejelöli a métereket egy árkuspapírra. A fontoskodva lépkedő férfiút majmolja egy lenge szellem-lény... E szótlan, pajkos szcénával kezdődik Shakespeare színművének, a *Szentivánéji álomnak* előadása a kaposvári *Csiky Gergely Színházban*, Ács János rendezésében. Ezzel kezdődik a színjátszó kézművesek, a civódó királyok és királynék, a közrendű szerelmesek története.

A lelkiismeretes mesterek legderekabbika az ács és előadásrendező Vackor, akit *Jordán Tamás* alakít páratlan leleménnyel. Ez az iparosember fölöttébb tiszteli feladatát. Pedagógus türelemmel, szeretettel, kicsit szégyenlősen oszt szerepet és ad színiutasítást. Mindenkit bátorítana, megnyugtana, kit megpaskol, kit megsimogat, mégiscsak kirobban egyszer. Amikor művüket végre bemutatják, ijedten pillog, izgatottan nyeldes az előkelő publikum előtt. Előrelátón vagy elkésetten figyelmezteti társulatát, figyeli munkájukat kártartóan és kétségbeesetten. A kisember félszeihez és felelősségtudatához egyaránt sok-sok színt talál e iá-ték mestert játszó színész. (Sugallatos eset, hogy Jordán Tamás betegsége miatt, néhány alkalomra, ebbe a szerepbe éppen Ács Jánosnak kellett beugrania, annak tehát, aki az egész előadást, benne e „színház a színházban” játékot valójában színrevitte.)

Az ácsmester botcsinálta komédiásai buzgólkodnak. Nemcsak a tettvágyó Zuboly takács, hanem egy asztalos, egy fűvő-foltozó, egy szabó, egy üstfoltozó is. Azt hihetni, ezek az iparosok földönjáró emberek, akiktől messze esik minden természetfölötti vagy tudatalatti látomás. Ám most patyolatfehér földön, párnaköveken, tülk-erdőben, azaz tündérvilágban járnak *Donáth Péter* színekében, ahol a csipkelombok a valaha divatozó díszleteket, a fátyolszővetű, festett kulisszákat is idézik finom iróniával. Itt a tündérek bele-behallgatnak a színjátszók szavába, belekukkantanak a szerepükbe, beleszóttyeleskednek a színpróbába. Sohasem láttam olyan *Szentivánéji álom*-előadást, amelyben a világ ennyire egyszerűsége lett volna, a való-világ és az álom-világ ennyire szétválaszthatatlan.

A láthatatlan lények ugyanis mindenütt megjelennek. Nemcsak a mesteremberek körül. A szerelmesek nyomdokán még inkább. Előbb az egyiknek szegik útját, majd a másiknak. E tündérvidéken sohasem tétlenkedhet Puck, az a kemény, ördögforma kölyök, akit kajánságból és vállvonogató akaratosságából, kelletlenségéből és féltékeny kutyahűségéből gyúr egyégy figyelemkel-tően *Bezerédy Zoltán*. Az elbá-joltakat vezetgeti, félrevezeti, terelgeti, hengergeti, hátán hordja, fejüket csavargatja, szavukat szakasztja. Ő bajlódik tehát Hermiával és Lysanderrel, Helénával és Demetriussal, az elcsereberélt pá-rokkal. Ő ösztökéli Zubolyt üzekedésre, úgy, ahogyan a tündérvilágkirálynőt, Titániát meg-leckéztető Oberon, a tündérvilágkirály kívánta tőle.

A tündér-mindenes Pucknak ura Oberon, úrnője pedig Titánia, amint az udvari ünne-pélyrendező Philostratek ura Theseus király, úrnője pedig Hippolyta királynő. Azaz Puck és Philostratek egyazon személy ezúttal, nemcsak egy színész játssza. Nemkülönben Oberon és Theseus éppúgy, mint Hippolyta és Titánia tulajdonképpen egy és ugyanaz. Nemcsak hasonlóságuk, helyzetük vagy hajdanvolt vonzalmuk köti egymáshoz őket keresztbe-kasul.

Ami megesett a számrára változtatott Zuboly és Titánia között, az szorongató emlékként ködlik fel Hippolytában is. Theseusban is. Trónján a (tündér)király és a (tündér)királynő voltaképp tündérek ölében pihen. Máskor a tündér(király) és a tündér(királyné) olyan köpenyt ölt, amely kí-

vül fehér, belül vörös selyem. Ezek a köntösök, *Vágó Nelly* most is pontos jelmezei, visz-szaidézük azt a két virágot, amelyek közül a hófehér az alvót védi, míg a vérvörös az álomba vonzza, vágyálmokba, lázálmokba, lidércálmokba. Térülnek-fordulnak, köpenyü-keket megfordítják, és máris másik énjüket mutatják. Meg-tehetik azért is, mert ez a rendezés, kivált a játék kezdetén, olyan sorrendbe rakos-gatta a színeképeket, hogy ne kelljen megválni a kettős ki-rályi személyektől, vagyis ne kerüljön most választójel két létük közé. (*Eörsi István* szor-goskodott e mákszemnyit sula színreigazításon, s ő bátorko-dott újrarendezni a szöveget itt-ott. Shakespeare művéhez is, Arany János magyarításá-hoz is méltón.)

Egy meg egy, az egy. Kettő meg kettő, az kettő. Nem tudni mégsem, hogy a négy nem nyolc-e, tizenkettő-e? Nem tudni sohasem, hány lé-lek lakik az emberben, a vak-merő vágyak számtana szer-int. Meglehet, hogy a bosz-zus Hipolyta és a mosolygós, azután megalázott Titánia, va-lamint a könnyűvérű Theseus és az elgondolkodó, sőt gond-terhes Oberon egy-egy szem-mély, *Olsavszky Éva* és *Raj-hona* Ádám egyaránt korrekt alakításában. Ám *Básti Juli* kisírt szemű, szepegő, nagyon-nagyon szenvedő Helénája és ifj. *Mucsi Sándor* kissé fakó Demetriusa, valamint: *Csáká-nyi Eszter* sokat furcsálkodó Hermiája és *Máté Gábor* for-rószívű, serényen vagdalkozó Lysandere, e négyek mind-egyike vajon nem más-más ember-e a szerelmi bűbáj zür-zavara előtt és után, mint aközben.

Mi több, az ígézet Zubolyt is megzavarja, végül megille-tődötté, bizonytalanná, csak-nem poétikussá teszi, szinte kicseréli az egyszerű, életsze-rető, korábban szertelen le-génynt, akit *Lukáts Andor* személyesít meg, lemond a szerep megannyi kínálkozó mókájáról, ez észme érdeké-ben. Szerelmi tragédiát szólal-tatnak meg a mesteremberek is. A Piramust követő Thisbe halálán megdöbbennek, iga-zán megindulnak, magukba szállnak a játékokat néző athéni palota urai és vendégei, e sokat megélt szeretők.

Felsejlett ezen a Szentiván-éjen majdnem minden, ami másneműekkel és egyneműek-kel, férfival és nővel, ember-rel és nem-emberrel megtör-ténhet. A tündérvilágba bal-vonzalmak is tartoznak, ke-serves sóvárgások, különös szeretkezések. Mégis a furcsa-ságok megragadóbbak, mint a szerelem köznapjai, a sívár kokettériák. Éjszakai szenved-élveink a sodróbbak, a zakla-tóbbak, a borzongatóbbak, Ács János szerint.

A kaposvári színiközösség nagyritkán szólt a szexualitás-ról, most erről van szó. Itt a színészek jóideje megtanulták leplezetlenül megmutatni a rú-tat, az alantast, a nevetségest, de vonakodnak vállalni az ér-zelmeket, az érzékiséget. En-nek a *Szentivánéji álomnak* a színrevivője végtelenül szeni-bilis személyiség. Bizonyára rajta lesz, hogy e hidegfejű színház felizzék.

Bogácsi Erzsébet

A színházak szerdai műsora

Erkel Színház: „Viva la vita” (Tóth Aladár bérl. 2. ea., 7) — Nemzeti Színház: Troilus és Cres-sida (7) — Népszínház—Várszínház: A vihar (7) — Madách Színház: „Meráni fiú” (7) — Vigaszínház—Házmestersírató (7) — Pesti Szín-ház: Pisti — Szombatban (7) — Fővárosi Operettszínház: János vitéz (7) — BM. Klub: Lola Blau (fél 8) — Radnóti Miklós Színpad: Késél sírató (7) — József Attila Színház: Pajzán históriák (7) — Thália Színház: Csak semmi szen-záció (7) — Mikroszkóp Színpad: Minek néz engem? (fél 9) — Vi-dám Színpad: Maszlag (7) — Bu-dapesti Gyermekszínház: Lillom-fi (du. 3) — Stúdiószínpadon: Pro-fán ballada — Patt (7) — Állami Bábszínház a Népköztársaság út-ján: A három kismalac (du. 3) — A Jókai Téren: János vitéz (de. 10) — Egyetemi Színpad: Jean Vi-go Filmklub 5. (fél 6 és fél 8) — Zeneakadémia, Nagyterem: Trait-ler Gábor Bach-estje (Egyetemi orgonabérl. 3. fél 8.)

Rövid tartalom és szereplőlista a Pesti Műsorban.